

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN YÖNETİMİNDE OKUL
YÖNETİMİNİN ROLÜ**

Sevda ÖZHAN

DENİZLİ-2024

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN YÖNETİMİNDE OKUL
YÖNETİMİNİN ROLÜ**

Sevda ÖZHAN

Danışman

Doç. Dr. Fatma ÇOBANOĞLU

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı öğrencisi Sevda ÖZHAN tarafından hazırlanan “İstenmeyen Davranışların Yönetiminde Okul Yönetiminin Rolü” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Fatma ÇOBANOĞLU

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun.... /.../ 2024 tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Sevda ÖZHAN

TEŐEKKÖR

Çalıőmamda bilgisi, donanımı, deneyimleri ve değerli gÖrüşleriyle bana yol gösteren; sorularıma sabır ve içtenlikle cevap veren, kıymetli hocam Doç. Dr. Fatma ÇOBANOĞLU'na, emeği ve araőtırmama saęlamıő olduğu katkılarından dolayı teőekkÖrlerimi sunarım.

Araőtırmam için fikirlerini paylaőarak, çalıőmama katkı sağlayan Öğretmen ve yönetici arkadaşlarıma teőekkÖr ederim.

Ayrıca akademik çalıőmalarım adına ayırdığım zaman için göstermiő oldukları anlayış ve sÖreç boyunca verdikleri desteklerinden dolayı aileme teőekkÖrlerimi sunarım.

ÖZET

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN YÖNETİMİNDE OKUL YÖNETİMİNİN ROLÜ

ÖZHAN, Sevda

Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Doç. Dr. Fatma ÇOBANOĞLU

Ocak 2024, 52 sayfa

Bu araştırmada, farklı düzeylerdeki okullarda karşılaşılan istenmeyen davranışların yönetiminde okul yönetiminin rolü incelenmiştir. Araştırma verileri, Denizli ili ve Merkezefendi, Pamukkale ve Çardak ilçelerindeki farklı düzeylerdeki okullarda görevli 10 okul yöneticisi ve 10 öğretmenle yapılan görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Araştırma nitel araştırma tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada, araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan açık uçlu soruların bulunduğu görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, en fazla görülen istenmeyen davranışların kurallara uymama, akran zorbalığı, küfür ve kavga olduğu ortaya çıkmıştır. İstenmeyen davranışların oluşumunda en büyük etkenin aile tutumu ve sosyal medya olduğu belirtilmiştir. İstenmeyen davranışların sınıf ve okul ortamını nasıl etkilediği ile ilgili öğretmen ve yönetici görüşleri değerlendirildiğinde, en fazla dersin düzeninin bozulduğu ve öğretmenin motivasyonunun düştüğü sonucuna varılmıştır. Yöneticilere göre ise istenmeyen davranışlardan en çok okulun imaj ve olanakları etkilenmektedir. İstenmeyen davranışların yönetiminde okul yönetiminin en önemli rolü olarak, öğrencileri önleme ve müdahale amaçlı, sosyal ve sportif faaliyetlere yönlendirecek ortam oluşturma ve gerekli materyalleri sağlama, aile ile iletişim kanalları oluşturma, okulda velilere yönelik çocuk yetiştirme eğitimleri verme, öğretmen ve öğrencilerin rehberlik servisini daha aktif kullanacakları planlamalar yapma, disiplin ile ilgili koyulan kuralları net olarak ifade etme ve uygulama, öğretmeni sınıf yönetimi ve veli ile olan ilişkilerde destekleme önerileri üzerinde durulmuştur. Ayrıca okul yönetiminin de bir üst yönetimden beklentisinin, istenmeyen davranışların yönetiminde öğrencilere yönetmelikler çerçevesince uygulanan yaptırımlarda, kuralların uygulanması konusunda kararlı bir şekilde okul yönetimine destek vermesi ve okul mevcutlarının bina kapasitesine uygun olarak düzenlenmesini sağlaması olarak belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen davranış, okul yönetimi, disiplin, sınıf yönetimi, yönetici, öğretmen

İÇİNDEKİLER

PROJE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR METNİ	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR LİSTESİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	5
1.1.2. Alt Problemler	5
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. İstenmeyen Davranış	8
2.2. İstenmeyen Davranışın Nedenleri.....	9
2.3. Disiplin Sorunlarına Neden Olan Kaynaklar.....	9
2.4. Eski ve Yeni Disiplin Anlayışları.....	12
2.4.1. Geleneksel (Eski) Disiplin Anlayışı.....	12
2.4.2. Pozitif (Yeni) Disiplin Anlayışı	12
2.5. Okul Yönetimi ve İstenmeyen Davranışlar.....	13
2.6. İlgili Araştırmalar.....	14
2.6.1. Yurt İçi Araştırmalar.....	14
2.6.2. Yurt Dışı Araştırmalar.....	15
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	17
3.1. Araştırmanın Modeli	17
3.2. Çalışma Grubu	17
3.3. Verilerin Toplanması	18

3.4 .Verilerin Analizi	19
3.5. Geçerlik ve güvenilirlik	19
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	21
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	21
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	22
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	24
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	26
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	28
BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	30
5.1.Sonuç ve Tartışma.....	30
5.2.Öneriler.....	32
KAYNAKÇA	34
EKLER.....	38
EK 1.....	39
EK 2.....	40
EK 3.....	41
EK 4.....	42
EK 5.....	43

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1.Katılımcılara Ait Demografik Özellikler.....	17
Tablo 4.1.İstenmeyen Davranışlar.....	21
Tablo 4.2.İstenmeyen Davranışların Nedenleri.....	22
Tablo 4.3.İstenmeyen Davranışların Etkileri.....	24
Tablo 4.4.İstenmeyen Davranışlara Yönelik Okul Yönetiminin Yaptığı Çalışmalar.....	26
Tablo 4.5.İstenmeyen Davranışların Önlenmesinde Yönetimden Beklentiler	28

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

İstenmeyen davranışlar, uzun yıllardan beri sınıf ve okul ortamının düzenini bozarak eğitim öğretimin kalitesini düşürmekte, bu tür davranışlara maruz kalan öğrencilerin okuldan soğumasına neden olmakta, öğretmenlerin ise kendilerini çaresiz hissetmesine sebep olarak motivasyonunu düşürmektedir. Son zamanlarda ise çocuk yetiştirmedeki değişen aile tutumları, parçalanmış aile sayısının artması özellikle de teknolojinin olumsuz etkilerinin okul ortamına yansması ile istenmeyen davranışlarda büyük bir artış gözlenmektedir. Bir çok öğretmenin değişen yeni neslin eğitim ihtiyaçlarına uygun donanımla yetiştirilememesi, ailelerin çocuklarıyla yaşadığı iletişim problemleri, kendi yaş ve gelişimine göre teknolojiyi nasıl kullanmaları gerektiği ile ilgili doğru yönlendirilmeyen çocuklar, herhangi bir hedefe kanalize edilemediği için amaçsızca okula gelme eğiliminde olan bir çok öğrenci grubu istenmeyen davranışların oluşmasındaki nedenlerden bazılarıdır. Artan bir çok istenmeyen davranışın önlenmesinde öğretmenin rolü çoğu araştırmada ele alınmıştır fakat okul yönetiminin nasıl bir etkiye sahip olduğu ile ilgili yeterli çalışma olmadığından daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu bölümünde problem durumu, alt problemler, amaç, önem, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar hakkında bilgi verilecektir.

1.1. Problem Durumu

Ülkemizde her geçen gün yaşam şartları teknolojinin de etkisiyle hızla değişime uğramaktadır. Küreselleşen dünyanın yaşam biçimleri teknoloji vasıtasıyla hayatlarımıza girmekte farklı toplumların değer yargılarını benimsememize neden olmaktadır. Fakat bu değer yargılarını kendi kültürel değerlerimizle doğru bir biçimde ilişkilendiremediğimizden olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında kentlerin hızla ve çarpık bir şekilde büyümesi ayrı bir kargaşa ortaya çıkarmaktadır. Son yıllarda yaşanan savaşlar dış göçlere sebep olmuş, çok sayıda mülteci ülkemize girmiş fakat entegrasyonları doğru planlanmadığı için okul ortamında olumsuz süreçler yaşanmaktadır. İç göçlerde ise köy ve kent yaşamına doğru uyum sağlanamamasından kaynaklı problemler ortaya çıkmaktadır. Ayrıca süregelen baskı ve korku kültürüne dayalı disiplin anlayışları, yetişme tarzları değişen yeni nesil için uygulandığında sorunların daha da büyümesine neden olmaktadır. Maddi imkanlar arasındaki farklar çocukların yaşam şartları ve buldukları çevre de bu davranışların ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Eğitim sisteminin bilgiyi yükleme anlayışından, bilgiyi yaşama aktararak kullanma anlayışına geçmesi günümüz eğitimi için

şart olmuştur. Teknolojinin hızla ilerlemesiyle bireyin istediği her an bilgiye ulaşabilme imkanı okulların bilgi öğretme misyonunu ortadan kaldırmıştır. Günümüzde okullar bilgiyi yapılandırma ve hayata aktarma merkezleri olarak öğrenciyi sürekli aktif kılmalı ve herkesin bireysel yaşamaya başladığı bu süreçte sağlıklı bir sosyalleşme ortamı oluşturmalıdır.

Okul toplumun değişik kesimlerinin yönelimlerinin yansıdığı, oldukça farklı davranış biçimlerinin görülebildiği bir yerdir. Bu nedenle, okulun görevi, öğrencileri sadece bilgi ve beceri ile donatmak değil, aynı zamanda öğrencilere istenilen davranış değişikliklerini kazandırmaktır (Uysal, 1991, s.1). Okullar toplumdaki oldukça önemli sosyal kurumlardandır. Buralar çocukların ve ergenlerin fiziksel ve psikososyal açıdan iyi olmalarına katkı sağlayan yerler olmalıdır (Solak ve diğerleri, 2007, s.55). Okul belirli kuralların olduğu bir ortamdır, okulda öğrencilere kazandırılacak bilgi beceri ve tutumlar önceden belirlenmiştir ve bunlar bu konuların uzmanı olan öğretmenler tarafından planlı bir biçimde düzenlenen öğretim faaliyetleriyle kazandırılır (Gökhan, 2007, s.28). Okullar, “farklı nitelikteki kültürel özgeçmişleri olan, farklı biyolojik, zihinsel, duygusal gelişmişlik düzeylerine sahip bulunan, farklı düzeylerde algılama, kavrama ve anlama becerileri olan, farklı değer, gereksinim, inanç, tutum, seçim ve kişilik özelliklerine sahip kimi zaman yüzlerce kimi zaman da binlerce öğrencinin aynı mekanı ve zamanı birlikte paylaştıkları yerdir” (Türknüklü, 2006, s.3).

Okul, toplumun küçük bir parçası olarak toplumsal gelişim veya değişimin direkt olarak yansıdığı, hayatımızda büyük bir yere ve öneme sahip en küçük topluluklardan biridir. Farklı aile yapılarından gelen çocuk gruplarının toplandığı bir ortam olması sebebiyle çok farklı davranış biçimlerinin de gözlendiği bir yerdir. Ayrıca, okul bir çocuğun ailesinden ilk kez ayrılarak sosyalleşmeye, bağımsız olarak ilk kez kişiliğini ortaya koymaya başladığı bir ortamdır. Bu nedenle, bir bireyin, karşılaştığı olaylara verdiği tepkiler ile hem ailesinden gelen davranış kalıplarını yansıttığı hem de gerçek bir topluluk içinde nasıl davranış geliştireceğini öğrenmeye başladığı, kısacası gerçek hayata adım attığı ilk kalabalık ortamıdır. Özellikle ülkemizde okul ortamları oldukça farklı tutum, düzen, kültür ve inanca sahip ailelerden gelen çocuklardan oluşmaktadır. Bu durum ortak bir noktada birleşme, ortak kurallar oluşturma gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Okul toplumsal yaşama uyum sağlamadaki ilk basamak olma rolüyle bireyi bir bakıma hayata hazırlamaktadır.

Son yıllarda gözlenen istenmeyen davranışlardaki artış hem ders sırasında öğretmeni hem de okulda oluşturduğu huzursuz ve güvensiz ortamlardan dolayı okul yöneticilerini oldukça fazla sıkıntıya sokmaktadır. Bu sorunların çözümlerine yönelik farklı uygulamalar

yapılmaktadır. İstenmeyen davranış geliştiren öğrencilerin birçoğu özellikle aile veya sosyal ortamında farklı sorunlar yaşayan çocuklardır. Öğretmenin öğrencileri akademik olarak başarıya ulaştırması ve ders ortamının huzuru için öncelikle bu tür öğrencilerin duygusal problemlerini aşması konusunda destek olmalıdır. Bunun yanında öğretmen derste öğrencilerin istenmeyen davranışlar geliştirmesine engel olmak amacıyla eğitimler yoluyla kendisini sürekli güncel tutarak her öğrenciyi derste aktif kılmaya yönelik yöntem ve teknikler uygulamalıdır.

Sınıf yönetimi, belirli hedefler doğrultusunda plan yapma, uygulama, örgütleme, koordine etme, iletişim, etkileşim ve değerlendirme gibi işlevlerle alakalı olarak ilke, kuram, kavram, model, yöntem ve tekniklerin sistemli ve mantıksal bir bütünlük içerisinde sınıf yönetimi yeterliliğine sahip öğretmenlerce uygulanmasına yönelik etkinliklerin tamamıdır (Dönmez, 2008; Yalçınkaya ve Küçükkaragöz, 2006). Sınıf yönetimi deyince aynı zamanda öğrencilerin davranışlarını yönlendirme ve kurallarla sınıf ortamını eğitim öğretime uygun hale getirme anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenin yapılan çalışmalara en verimli şekilde rehberlik edebilmesi için öğrencilerden gelebilecek istenmeyen davranışları engellemesi gerekmektedir. Müdahale edilmediğinde hem dersin düzenini bozarak akademik başarıya engel olmakta hem de farklı güvenlik sorunları ortaya çıkararak öğretmeni ve öğrencileri psikolojik açıdan rahatsız etmektedir. Okul yöneticileri ise okul ortamını ve kurallarını istenmeyen davranışları önlemeye yönelik olarak düzenlemektedir. Buna rağmen hızla artan bu tür davranışların çözümü henüz tam olarak sağlanamamıştır.

İdeal okul, evdeki dünya ile dış realitenin geniş boyutlu dünyası arasında aracı rolünü oynar; yalnız kuru bilgilerin öğrencilere aktarıldığı bir öğretim kurulu değil, aynı zamanda öğrencilerin yaşam bilgisi ve yaşatma sanatı bakımından eğitildiği bir yerdir (Adler, 2005, s.13). Okulda ortaya çıkan istenmeyen davranışlar, yalnızca o davranışa uğrayan öğrenciyi değil dersin işlenişinden sorumlu öğretmeni, okulun huzur ve güvenliği ile olumlu imajını sağlamakla yükümlü olan okul yöneticilerini ve diğer öğrencilerin psikolojilerine kadar herkesi etkilemektedir. Öğretmen derse pozitif bir enerjiyle başlar. Ders sırasında tekrar eden bu tür davranışlar ve öğretmenin sürekli müdahale etmek zorunda kalması öğretmenin olumlu enerjisini sona erdirir, dersin işleniş düzeni bozulur, öğrencilerin dikkati dağınık, derste olumlu iklim ve oluşturulan öğrenme ortamı tamamen ortadan kalkar.

Okulda meydana gelen istenmeyen davranışlar sadece hedefteki bireyleri etkilemekle kalmamakta, bunun yanında okulla ilgili tüm bireylerin psikolojik, duygusal, sosyal ve fiziksel refahına önemli zararlar vermekte ve sınıftaki öğrenme süreçlerini kesintiye

uğratabilmektedir (Brookmeyer, Fanti & Henrich 2006; Goldstein, Young, & Boyd 2008; JeeHae, 2013, akt. Ünal, 2022). Okulda güvende olmadığını ifade eden öğrenciler de her ay en az bir kere okula devamsızlık, okula giderken stresli hissetme, duygusal problemler yaşama ve diğer insanları potansiyel tehlike olarak görme gibi olumsuz sonuçlar görülmektedir (Brendgen, Wanner, Vitaro, Bukowski & Tremblay, 2007; Hyman, Cohen & Mahon, 2003; Jacobson vd., 2011; Salmivalli, 2004, akt. Ünal, 2022). Daha ciddi olaylar, mağduriyet yaşayan öğrencilerde depresyon, çöküş ve intihar gibi önemli sonuçlara sebep olmaktadır (Olweus, 1994, akt. Ünal, 2022). Özellikle küçük yaş gruplarındaki çocuklarda okula devam etmek istememe, insanlara karşı genel güvensizlik, kendini değersiz hissetme ve her an bir tehlikeyle karşı karşıya kalma endişesiyle kaygı bozuklukları gözlenebilmektedir. İstenmeyen davranışların çokça yaşandığı ortamlardaki çocuklar zamanla ya psikolojik yaralar almakta ya da istenmeyen davranışlarla mücadele etmek için kendileri de olumsuz davranış geliştirmek zorunda kaldığından sağlıklı kişilik gelişimlerini kaybetmektedirler. Bu nedenle bakanlık, okul, aile iş birliği içerisinde hareket ederek kalıcı çözümler üretilmelidir.

İstenmeyen davranışların yönetiminde sadece dersine giren sınıf öğretmeni etkili değildir. Okul ortamının belli kurallara göre düzenlenmesi, bu kurallardan da öğrencilerin haberdar edilmesi gerekir. Okul, toplumun küçük bir parçası olduğuna ve öğrencileri hayata hazırlama misyonuna sahip olduğuna göre kuralların hayatın her alanında var olduğu ve toplum düzeni için gerekli olduğu algısı, okul kuralları ve disiplin uygulamaları ile çocuğa aşılmalıdır. Öğrenci yaptığı olumsuz bir davranışın sorumluluğunu üstlenebilmelidir. Okuldaki bu işleyişi sağlayacak organ ise okul yönetimi olmalıdır.

Yönetici düzenleyeceği toplantılarda sadece çalışanlara değil aynı zamanda öğrencilere de okulun etik prensiplerini sözlü olarak ifade etmeli ve bunları bizzat kendisi uygulamalıdır. Okulda belirlenmiş ilkeler tüm çalışanlara ve öğrenim gören öğrencilere eşit bir şekilde uygulanmalıdır (Aydın, 2001, s.162). Okulun amaçlarını gerçekleştirecek, yapısını yaşatacak ve havasını koruyacak iç öğelerin lideri okul müdürü olmalıdır. Gerçekte, müdür formal yetkilerden güç alan bir üsttür. Bu statünün verdiği yetkinin, sosyal ve teknik yetkilerle desteklenmesi, okuldaki diğer öğeler tarafından kabul edilir, benimsenirse, liderlik statüsü kazanabilir (Bursalıoğlu, 1994, s.38-39).

Okul yönetimi, karşılaştığı sorunlarla mücadele ederken öğretmene desteğini hissettirmelidir. Okulu sadece bürokratik anlamda değil, sorunlarını da iyi gözlemleyerek yönetmelidir. Okul müdürü, hem kendisi iyi bir rol model olarak, hem de öğrenci ve

öğretmenlerle kurduğu doğru iletişim yöntemleri ile disiplin sağlamalıdır. Okulun eğitim amaçlarına eksiksiz bir şekilde ulaşabilmesi için önceden yönetmelikler ve öğretmenlerce belirlenmiş kuralların işleyişi, okul yönetimi tarafından adaletli ve düzenli bir şekilde uygulanarak takip edilmelidir. İstenmeyen davranışların tekrar etmesi sonucu uygulanması gereken yaptırımlarda öğrencinin kişiliği hedef alınmamalıdır. Yaptığı olumsuz davranışa yönelinerek ortadan kaldırılması sağlanmalıdır.

Son zamanlarda istenmeyen davranışların artması ve öğrenci tutumlarının geçmiş zamanlara göre farklılaşması sebebiyle öğretmenler çoğu zaman olumsuz davranışlarla başa çıkmakta zorlanmaya başlamışlardır. Sürekli tekrar eden sorunların çözümü için öğrenciyi okul yönetimine yönlendirmek durumunda kalan öğretmen sayısı oldukça fazlalaşmıştır. Bu nedenle çalışmada istenmeyen davranışların yönetiminde, okul yönetiminin nasıl bir role sahip olduğu incelenmiştir. Bu çalışmada istenmeyen davranışların önlenmesinde öğretmenden beklenen sınıf yönetimi uygulamalarının yanı sıra okul yönetiminin nasıl bir rolü olduğu öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri alınarak araştırılmıştır.

1.1.1 Problem Cümlesi

Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre, istenmeyen davranışların yönetiminde okul yönetiminin rolü nedir?

1.1.2 Alt Problemler

1. Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre, sınıfta ve okullarda görülen istenmeyen davranışlar nelerdir?
2. Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre, istenmeyen davranışların nedenleri nelerdir?
3. Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre, istenmeyen davranışlar sınıf ve okul ortamını nasıl etkiler?
4. Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre, istenmeyen davranışların sonuçlarına göre yönetim tarafından alınan önlemler nelerdir?
5. Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre, öğretmenlerin okul yöneticilerinden, okul yöneticilerinin ise bir üst yönetimden istenmeyen davranışların önlenmesi konusundaki beklentileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre okullarda ve sınıflarda gözlemlenen istenmeyen davranışların neler olduğunun; bu davranışlarının nedenlerinin neler olduğunun, alınan önlemlerin ve yönetimden beklentilerin neler olduğunun belirlenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Literatürde istenmeyen davranışların ortadan kaldırılması amacıyla öncelikle sınıf içinde çalışmalar yapılmasının gereği üzerinde durulmaktadır. Sınıf ortamı, öğretmenin kullandığı yöntemler, sınıfın fiziki şartlarının uygunluğu, öğretmenin tutumu, arkadaş ilişkileri düzenlendikten sonra okul yönetiminin olumlu bir okul iklimi oluşturması önemli bir etkidir. Öncelikle okulun hem fiziki hem de ortam anlamında güvenli bir eğitim alanına dönüşmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Ayrıca bu davranışların hangi nedenlerden kaynaklandığını belirleyerek sorunu kaynağından çözmeye çalışmak, öğretmen ve aile ile iş birliği içerisinde çözüm oluşturmak etkili olacaktır.

Bu araştırmada istenmeyen davranışların çözümünde öğretmenin sorumluluğunun yanı sıra okul yöneticisinin çözüm üretmede öğretmeni nasıl desteklediği ortaya konulmuştur. Bu sebeple çalışma sonunda ortaya çıkacak bulgular eğitim ve öğretimdeki en büyük sorunlardan biri olan istenmeyen davranışların önlenmesine ışık tutacaktır.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin soruları içtenlikle cevapladığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Denizli ilindeki farklı düzeydeki okullarda görev yapan öğretmenlerin ve okul yöneticilerin görüşleriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

İstenmeyen Davranış: Sınıfın ve okul ortamının düzenini bozan, güvenlik açısından tehdit oluşturan, bireylerin can ve mallarına zarar veren, şiddet içeren “yıkıcı ve saldırganca eylemler olarak tanımlanmaktadır.” (Öğülmüş, 2006).

Yönetim: Bir örgütü önceden belirlenmiş amaçlara ulaştırmak amacıyla insan ve madde kaynaklarını planlama ,organize etme ,izleme, kontrol etme ve geliştirmedir. (Taymaz, 1995, s.15).

Okul Yönetimi: Eğitim yönetimi, toplumun eğitim gereksinimini karşılamak üzere kurulan eğitim örgütünün önceden belirlenen amaçlarını gerçekleştirmek için etkili işletmek, geliştirmek ve yenileştirmek sürecidir (Başaran, 1996, s.12). Okul yönetimi, eğitim yönetiminin daha sınırlı bir alanda (bir eğitim kurumunda) uygulanmasıdır. (İlgar, 2005, s.14).

Disiplin: Fert ya da grupların, eğitimin amaçlarına ulaşmaları için davranışlarını kontrol altına almalarıdır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1996, s.265).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde istenmeyen davranışlar, bu davranışların nedenleri, disiplin, okul yönetimi ve okullarda uygulanan disiplin anlayışları ve bunlarla ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1 İstenmeyen Davranış

Bir davranışın istenmeyen davranış olarak nitelendirilebilmesi için temelde dört ölçütten bahsetmek mümkündür. Bunlardan ilki, yaptığı davranışlar sonucunda hem kendi öğrenme sürecini hem de diğer öğrencilerin öğrenme sürecini olumsuz etkilemektir. Bir diğer etken ise öğretmen ve öğrencilerin karşılıklı iletişimini zayıflatmaktır. Üçüncü olarak okuldaki bireylerin güvenliğini tehdit etmek ve son olarak da sınıftaki, okuldaki ve diğer arkadaşlarına ait özel eşyalara zarar vermektir. (Bully & Solity, 1996; akt. Elma, 2014, s. 220). Sınıf ve okul ortamında istenmeyen, yanlış, problemlili veya disiplin sorunları olarak adlandırılan davranışları ise şu şekilde sıralayabiliriz. (Özdemir ve ark., 2017, s. 248-249);

İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR

- Sınıfın içerisinde yiyecek yemek,
- Gürültülü hareketlerde bulunmak (sözsüz),
- İtaatsizlikte bulunmak,
- Sırası gelmeksizin konuşmak,
- Yavaş davranmak,
- Geç gelmek,
- Diğer öğrenci arkadaşlarına engel olmak,
- Saldırganca davranmak,
- Düzensiz olmak,
- Oturması gerektiği halde ayakta durmak,
- Sınıftaki demirbaş eşyaları zarara uğratmak,
- Devamlı olarak mazeretlerde bulunmak,
- Dikkatleri kendi üzerine çekmeye gayret göstermek,
- Okulun yönetmelik ve kurallarına aykırı davranmak,
- Kılık-kıyafetlerine gereken özenin gösterilmemesi,
- Hırsızlık yapmak,
- Okulun haricinde edindiği kötü alışkanlıklarını sınıfın ortamına taşımak,
- Ders sırasında cep telefonunu kullanmak suretiyle derslerin gizliliğini ihlal edebilecek çekimler, kayıtlar vb. işlemler yapmak,
- Derslerin işlendiği sırada çekim, kayıt gibi videoları sosyal medya üzerinde yayınlama.

2.2. İstenmeyen Davranışın Nedenleri

Öğrencilerin ortaya koyduğu istenmeyen davranışların sona erdirilebilmesi için davranışların nedenlerinin iyi belirlenmesi gerekir. Anlık çözümler kalıcı istendik davranışların yerleşip oturtulmasında doğru bir yaklaşım olmamaktadır. Öncelikle davranışın nedeni tespit edilerek sorun kaynağından çözülmeli ve uzun vadede doğru davranışların kazandırılması amacıyla okul, aile iş birliği içerisinde düzenli bir planlama yapılmalıdır. Ünal ve Ada'ya (2003) göre istenmeyen davranışların kaynağı çok geniş bir çerçeveye içine alınabilir.

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN KAYNAĞI

- Sınıfların kalabalık olması.
- Öğrencilerin kişisel eğilimleri.
- Öğrencilerin yetiştirme tarzı değer ve düşüncelerindeki farklılıklar.
- Bireysel ihtiyaçlar.
- Ailelerin disiplin anlayışı.
- Öğretmenin akademik ve mesleki yeterliliği.
- Öğretim etkinliklerinin öğrencilerin ihtiyaç ve ilgilerine uygun olamaması.
- Öğretmenler arasında birleştirici bir felsefe ve ortak tutum olamaması.
- Öğrencilerin üzerinde yoğun kontrol oluşturma.
- Öğretim etkinliklerinin iyi planlanmaması, çok sıkıcı ya da başarılması çok zor hatta imkansız olması.
- Öğretilenlerin öğrencilere ne kazandıracığının öğretmenler tarafından iyice açıklanmaması.
- Aile sorunları.
- Öğrencilerin gelişim özelliklerine bağlı değişikliklerinden oluşan sorunlar.
- Öğrencinin öğretmeni sevmemesi, benimsememesi ve öğretmenin de bu yönde çaba göstermemesi.
- Sınıf aktivitelerinin uzun süren, öğrencilerin sessiz oturmalarını ve dinlemelerini gerektiren türden olması.
- Öğretmen davranışlarındaki kararsızlık, tutarsızlıklar
- Öğretmenin sınıf yönetme becerilerindeki yetersizliği.
- Sınıfta sorunlu, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin bulunması v.b

2.3. Disiplin Sorunlarına Neden Olan Kaynaklar

Disiplin, öğrencilerin bir asker davranışına girmesi, sınıfta kıpırdamadan oturması, öğretmenin karşısında korkuyla durması, öğretmenin kızarak, azarlayarak onları yönetmesi değildir. Okulda öğrenciyi severek, okşayarak onun şahsiyetine saygı duyarak ve onu

kırmadan disiplin sağlamak esastır. Aslında iyi fakat zor olanı budur. Kızıp korkutularak yaptırılan davranışlar geçicidir. Böyle olduğu zaman öğretmen sınıfta olduğu sürece öğrenciler iyi davranışları gösterirler. Öğretmen sınıftan ayrılınca öğrenciler eski davranışlarına dönerler. Halbuki bizim istediğimiz öğrencinin isteyerek yaptığı kalıcı davranışlardır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1996, s.265).

Disiplin anlayışları geleneksel disiplin anlayışından oldukça farkı bir yöne doğru evrilmeye başlamıştır. Yeni eğitim anlayışlarını uygulamaya çalışan bir çok öğretmen sunuş yoluyla öğretim yerine, buluş yoluyla öğretim yöntemlerini benimsemektedir. Sınıfında sessizce oturarak ders dinleyen öğrenciyi değerli gören disiplin anlayışı yerine aktif olarak öğrenme ortamına katılan öğrenciyi destekleyen disiplin anlayışı ön plana çıkmıştır. Bu ortamda gürültü olması, öğrencinin sınıf kuralları belirlenirken görüşlerini sunması normal karşılanmaktadır. Yasakçı anlayış yerine kuralların içselleştirildiği, demokratik ortamları değerli gören disiplin anlayışları kabul görmeye başlamıştır. Modern eğitim anlayışında sınıf bir büro gibidir. Karışık görünmesine rağmen aslında amaçlı bir işleyiş söz konusudur. (Büyükkaragöz ve Çivi,1996, s.265).

Disiplin sorunlarına neden olan en önemli kaynaklar ise şu şekilde sıralanabilir (Karaboğa, 2014, s.25-33):

- **Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler:** İstenmeyen davranışların oluşumunda bir çok farklı neden olduğu belirtilmektedir. Öğretmenler istenmeyen davranışların öğrenciden kaynaklandığını ve sorunların büyük bir bölümünün okul dışında özel bir uzman yardımıyla çözüme kavuşacağı görüşündedir. Öğrencinin yaşı, ergenlik gibi içerisinde bulunduğu dönem, öğrencinin öğrenmesine engel olan farklı rahatsızlıklar, akademik durumu, kişisel özellikleri gibi faktörler etkilidir.
- **Okuldan Kaynaklanan Nedenler :** Okulun fiziki durumu, aydınlatma, öğrenci mevcudu, ısınma, güvenlik, okulun imkanları, düzenlenen farklı etkinlikler, öğrencilerin okula karşı tutumunu belirlemektedir. Okuluna isteyerek gelen, okulun kişiye kattıklarının farkında olan, okulunu güvenli bulan bireyler genel olarak huzur bozan davranışlarda bulunmazlar. Bunun tam tersi okula amaçsızca gelen ve okul ortamını sevmeyen bireyler istenmeyen davranışları sıkça sergilemektedir.
- **Aileden Kaynaklanan Nedenler:** Her birey farklı bir aile yapısında büyür ve kişilik gelişiminin ilk evrelerini ailesiyle oluşturmaya başlar. Bu nedenle ailede olumsuz bir durum söz konusu olduğunda bu çocuğun ruhsal gelişimini olumsuz etkileyerek davranışlarına yansır. Ailede en sık görülen problemler ise; boşanma,

ölüm, kardeş kavgaları, ihmal, şiddete maruz kalma ve ayrımcılık ve özellikle akademik olarak farklı yetenekleri ve istekleri olan çocuğundan kendi istekleri doğrultusunda seçimler yapmasını beklemektir.

- **Sınıftan Kaynaklanan Nedenler:** Sınıf ortamının fiziki şartları ve arkadaşlık ilişkileri sınıftan kaynaklanan istenmeyen davranışların sebeplerinin temelini oluşturur. Karanlık, küçük, kasvetli ve havasız bir sınıf ortamı her gün uzunca bir süreyi o ortamda geçiren bir öğrenci için rahatsız edici olup istenmeyen davranışlar sergilenmesine sebep olabilir. Ayrıca çok önemli bir etken ise kalabalık sınıflardır. Kendini yeteri kadar ifade etmeye fırsat bulamayan ve özellikle akademik olarak hızlı öğrenemeyen çocuklar, dersin akışını yakalayamadıkları için kalabalık ortamlarda daha fazla istenmeyen davranışlar sergilerler. Kalabalığın, öğrencilerin başarılarına etkisi göz ardı edilemez. Ancak öğretmenin alacağı bazı tedbirler ile bu durum belli ölçüde giderilebilir (Tutkun, 2003). Sınıf ortamındaki ısının aşırı yükselmesi ilginin dağılmasına ya da rahatsızlıklara, ısının düşmesi ise çabaları ısınmaya yöneltmektedir (Başar, 2003).
- **Öğretmen Den Kaynaklanan Nedenler:** Öğretmen dersin yöneticisi, şekillendiricisi ve uygulayıcısı olarak eğitim öğretimdeki en önemli role sahip kişidir. Öğretmenin öğrenciye karşı tutumu öğrencinin dersi sevme durumunu belirler. Öğrenci, öğretmeni ile akademik başarı dışında duygusal bir bağ kurabilmişse o derste genellikle istenmeyen davranış sergileme ihtimali azalır. Bunun yanı sıra öğretmen öğrencinin fikirlerine değer verdiğini gösteriyor, ayrımcılık yapmıyor ve öğrencilerin düşüncelerini ifade edebilecekleri özgür ve demokratik bir ortam oluşturuyor ise öğrenciler derse katılmaya ilgi duyacakları için olumsuz davranışlar göstermekten uzaklaşabilir fakat demokratik bir ortam öğrencinin her istediğini yapabileceği bir rahatlık sunma mesajı vermemelidir. Öğrenciler dönem başında hep birlikte belirlenen net kuralların varlığı ve uygulanışından haberdar edilmelidir. Cezalar ve katı bir disiplin anlayışı yerine kuralların önceden belirlendiği ve uygulandığı düzenli bir ortam oluşturmalıdır. Cezaların sürekli uygulandığı ortamlarda istenmeyen davranışı uygulayan öğrencilerin dışındaki hassas öğrenciler de etkilenir. Sınıfta korku ve gerginlik ortamı oluştuğunda öğretmenin ve öğrencilerin enerjisi düşer, öğrenciler kendilerini öğrenmeye kapatabilir ve eğitimden istenilen verim alınmaz. Öğretmenin kullandığı yöntem ve teknikler de sınıfta istenmeyen davranışların oluşumunda çok büyük etkiye sahiptir. Sürekli öğretmenin derste aktif olduğu, öğrencilerin sadece sessizce dersi dinleyen rolünde oldukları bir sınıf ortamında, sıkılan öğrenciler istenmeyen davranışlar göstermeye başlayacaklardır. Bunun yerine öğrencinin aktif konumda olacağı etkinliklerle ders zenginleştirilmeli, çocuğun dersi

uygulayarak öğrenmesi sağlanmalı, böylece derse ilgi diri tutulmalı ve öğrencinin sıkılmasından kaynaklı oluşturduğu istenmeyen davranışların oluşumu engellenmelidir. Sessiz bir şekilde sırada oturan ve derse katılmayan öğrenci davranışı istenilmeyen özellikler taşımaktadır ve öğretmen bununla ciddi bir şekilde ilgilenmelidir. Bireyin kendine güveni ve kendini sınıfın önemli bir üyesi olarak algılaması sınıfta kazandırılmaya çalışılan davranışlardan başlıcalarıdır. (Okutan ve ark., 2017, s.164-165).

2.4. Eski ve Yeni Disiplin Anlayışları

İstenmeyen davranışların yönetiminde disiplin kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Hızla değişen dünyada eğitim ve disiplin anlayışları da farklılaşmaya başlamıştır.

2.4.1. Geleneksel (Eski) Disiplin Anlayışı

Geleneksel disiplin anlayışı, sorunları ortadan kaldırmak yerine farklı problemleri de beraberinde getirmektedir. Sürekli sebebi açıklanmadan konulan kurallar ve verilen cezalar nedeniyle özellikle ergenlik dönemi gibi gelişimsel bir dönemden geçen çocukta yasaklara karşı koyma duygusu oluşabilir. Bu durumda istenmeyen davranışlar artabilir. Hem aile hem de okul ortamında kurulan sevgi ve saygıya dayalı ilişkiler sayesinde istenmeyen davranışlar daha az görülebilmektedir. Çocuklarını seven ve onlara saygı gösteren anne-baba ve öğretmenlerin disiplin sorunlarıyla nadiren karşılaştıkları belgelenerek kanıtlanmıştır. Diğer taraftan, çocuklardan hazzetmeyenler ve sıkı yönetimci olanlar, kendi açılarından birçok disiplin sorunları yaşarlar (Ada ve Çetin, 2006, s.7)

2.4.2. Pozitif (Yeni) Disiplin Anlayışı

Pozitif disiplin anlayışı, kuralları içselleştirerek çocuğun kendini kontrol edebilme yeteneğini geliştirmeyi amaç edinir. Çocuk sevgi ve saygıya dayalı kurduğu iletişim sayesinde yaptığı hatayı telafi etmeye çalışır. Okul ortamı çocuğa güven vererek birlikte konulan kuralların ihlalinde çocuğa yaptığı hatanın karşılığı olarak uyguladığı işlemlerde, davranışın ortadan kalkmasına yönelir. Çocuğa saygı ile yaklaşarak özgüveni ve kişiliğini zedeleyecek uygulamalardan kaçınır. Çocukları yarış ortamına sokup birbirlerini rakip olarak görmeleri yerine; iş birliği ve dayanışma içerisinde hareket etmeye teşvik eder. Problemlerini içsel ahlaki muhakemelerle çözmelerini ve hatalarından ders çıkarmalarını sağlamayı destekler. Böyle bir ortamda yapılan eğitim, genç insanları besler; mutlu ve

topluma katkıda bulunan bireyler olmalarına yardım edecek davranış biçimlerini onlara kazandırır (Ada ve Çetin, 2006, s. 9).

2.5. Okul Yönetimi ve İstenmeyen Davranışlar

Yönetim, herhangi bir topluluğu, önceden belirlenen hedefler doğrultusunda yönlendirme, bu grubun üyeleri arasında koordinasyon, iş bölümü ve dayanışma sağlama çabasıdır. Amaçlara ulaşıp ulaşılmadığı yine yönetici tarafından değerlendirilir (Yılmaz, 2008).

Okul genelinde disiplin sağlama konusunda sorumlu birim okul yönetimidir. Okulda yaşanan istenmeyen olaylar bazen yargıya kadar taşınabilmektedir. Bu nedenle okulun huzur ve güvenliği açısından istenmeyen davranışların önüne geçilmesi, büyük önem taşımaktadır. Okul yönetimi çocukların okul ortamında verimli vakit geçirebilmeleri için okul düzenini ona uygun şekillendirmelidir. Öğrencilerin boş vakitlerini yararlı etkinliklerle doldurabilmeleri adına okul bahçesini sportif faaliyetlere ve oyunlara uygun düzenlemeli, kütüphane, laboratuvar, okuma köşeleri gibi alanlar oluşturmalıdır. Ayrıca dezavantajlı çocuklarımızın yaşadığı farklı sorunlardan dolayı okul ortamına taşıdığı istenmeyen davranışları önlemek adına, okul rehberlik hizmetlerini aktif bir şekilde hayata geçirmek için uygun planlamalar yapılmalıdır. Velilerin okul ile iletişimini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için toplantılar, sosyal etkinlikler ve eğitimler düzenlenmelidir.

Okul yönetimi önleme amaçlı yaptığı çalışmaların yanı sıra müdahalede de aktif rol oynamalıdır. Yapılan istenmeyen davranışın karşılığı olarak yönetmelikler çerçevesince uygun yaptırımları, adaletli bir şekilde uygulamalıdır.

Disiplin okulda ve sınıfta bir bütündür. Öğretmenin sınıfta disiplinsiz davranan bir öğrenciyi okul idaresine, müdür veya müdür yardımcısının odasına göndermesi sorunun çözümü değildir. (Tosun,2001). Okulda doğru disiplin mekanizmasının işleyebilmesi için öğretmen ve yöneticiler ortak hareket etmelidir. Öğretmen ve yönetici birlikte hareket etmediği zaman öğrenciler bu durumu kullanarak, yönetici ve öğretmenlerin birbiriyle zıtlaşmasına zemin hazırlayabilirler.

Yöneticiler, iyi disiplini oluşturmada kilit noktada yer alır; çünkü okulun bütün etkililiğinde anahtar insanlardır. Etkisiz, zayıf müdürlerle yönetilen okullara göre, müdürlerin öğretimsel lider olarak görev yaptığı okullarda öğrenciler daha başarılı olur, öğretmenler şevkle eğitim yapar, daha az disiplin sorunu görülür ve okulun kalitesi artar. İyi

bir disiplin programı zayıf yöneticiyi güçlü kılmaz, etkili müdürün okul yönetiminde daha başarılı olmasını sağlar (Myers, 1990, akt. Büyüksarı, 2015).

2.6. İlgili Araştırmalar

İstenmeyen davranışlar ve okul yönetiminin bu davranışları yönetmedeki rolüyle alakalı olarak yurt içi ve yurt dışında yapılan bazı çalışmalar aşağıda belirtilmiştir.

2.6.1. Yurtiçi Araştırmalar

Duran (2011), 26 okul müdürü ile görüşmüş, orta öğretim kurumlarında okul yönetimine en fazla yansıyan disiplin sorunlarının okulda kavga etmek, okulda sigara içmek, öğretmene saygısızlık, törenlere katılmamak, dersin akışını ve düzenini bozan faaliyetlerde bulunmak, okulda olduğu halde özürsüz derse girmemek ve kopya çekmek olduğu tespit edilmiştir. Orta öğretim kurumlarında okul müdürlerinin, okul yönetimine yansıyan disiplin sorunlarını çözmede en çok, öğrenciye pozitif yaklaşım, rehberlik hizmetlerinden destek alma, ceza uygulamalarını etkin kılma, öğrenci velileri ile ilişkiyi etkin kılma, sosyal, kültürel, sportif faaliyetleri etkili kılma yaklaşımlarını benimsedikleri görülmektedir.

Akşit'in (2003) yaptığı çalışmada disiplinin eğitimdeki yeri ve önemi işlenmiştir. İncelenen eserler doğrultusunda oluşturulan bu çalışma öğretmenlerin öğrencileri tanımalarına, onlarla iyi iletişim kurmalarına, sınıfta çıkabilecek olan disiplin sorunlarına daha etkin çözümler getirmesine yardımcı olmaktadır. Yapılan çalışmada eğitimde disiplinin yeri üç bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde, disiplinin tanımı ve disiplin türleri üzerinde durulmuş; ikinci bölümde, mevcut türlerin ve disiplin modellerinin okul eğitimine nasıl uygulanması gerektiği ve bu uygulamaların getireceği faydalar ele alınmıştır; üçüncü bölümde sınıf ortamında disiplin konusu ele alınmıştır. Son olarak eğitim-öğretim ortamında gerçekleştirilmesi gereken disiplin anlayışını; eğitimci, yönetici, öğrenci ve veli çerçevesinde olması gerektiği ve hiçbirini mağdur edilmeyecek şekilde uygulanmaya çalışılması gerektiğinden bahsedilmiştir.

Ağır (1991) tarafından disipline aykırı öğrenci davranışlarının belirlenmesi ile ilgili okul yöneticileri ile öğretmenlerin disiplin anlayışlarının saptanması amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın evreni Ankara ili ortaöğretim kurumları olup bunlar, okulların bulunduğu çevrelerin sosyoekonomik koşulları ile alt, orta ve üst olmak üzere üç kümede toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda okul yöneticilerinin ve 34 öğretmenlerin demokratik disiplin anlayışının kavram ve kurallarını bildikleri, fakat bunu uygulamadıkları tespit edilmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre, öğrencilerin sosyo-ekonomik koşulları ve

aile içi ilişkilerinin niteliğinin disiplin suçu işlemlerine etki ettiği görülmüştür. Diğer bir bulgu da öğrencilerin işledikleri suçların Disiplin Yönetmeliği'nin ön gördüğü cezalardan daha çok, okul yöneticileri ve öğretmenleri tarafından informal biçimde uygulanan cezalarla karşılaştığı anlaşılmıştır.

2.6.2. Yurt Dışı Araştırmalar

Wayson ve diğerlerinin yaptığı araştırmada göze çarpan nokta disiplin ile ilgili problemlerin arttığı ve okul yönetimleri için en büyük problem haline geldiğidir. Amerika Birleşik Devletleri'nde daha çok kentsel kesimlere ait yüzden fazla bölgede yapılan araştırmanın sonucunda toplanan verilere göre altı öneride bulunulmuştur. Bunlar: Disiplin problemleri hakkında bilgi toplamak için ekipler kurulmalı; öğrenciler, aileler, öğretmenler ve yöneticiler yeni disiplin politikaları hakkında bilgilendirilmeli; disiplin politikaları yazılı olmalı ve ilgili herkese ulaştırılmalı; öğretmenlere sorunlu öğrencilerle baş edebilmek ve nasıl davranacaklarını öğrenmek için eğitim verilmelidir; okul çalışanları okullardaki şiddeti önlemek için yasal haklarını kullanmaktan çekinmemeleri için cesaretlendirilmelidir; alternatif programlar hazırlanmalıdır (akt. Akar, 2006).

Carotenuto (2011), öğrencilerdeki istenmeyen davranışlar üzerinde uyumun etkileri konusunda araştırma yapmıştır. Bunun yanında, araştırma kapsamında ortaokul öğretmenleri tarafından öğrencilerdeki düşük seviyede istenmeyen davranışların ne şekilde yönetildiği, ayrıca öğretmenlerden bazılarının istenmeyen davranışlar ile başa çıkmada öteki bazı öğretmenler ile kıyaslandığında ne şekilde daha etkili olabildikleri konusunda da inceleme yapmıştır. Sınıf içerisindeki gözlemleri, öğrenciler ve öğretmenler ile yapılmış olan mülakatlar, ayrıca okulun dokümanlarının ayrıntılı bir biçimde incelenmelerinin neticesinde temin edilmiş olan verilere göre; öğrenci davranışlarının üzerinde, öğretmenlerin inançlarının, sınıfı yönetme biçimlerinin ve okul uyumları benzeri birçok etkenin etkili olduğunu açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır (akt. Karahancı, 2013).

Gottfredson ve Gottfredson (2001) okul müdürlerine okullarda istenmeyen davranışlarla baş etmek için kullanılan yöntemleri ve istenmeyen davranışları önlemeye yönelik tedbirleri araştırdıkları çalışmalarında posta anketi uygulamışlardır. Okul müdürleri 35 resmi bir disiplin politikasına ve kurallara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu kurallara göre öğrenciler okula geliş gidiş saatlerine, kılık kıyafetlerine, zararlı alışkanlıklardan uzak durmaya dikkat etmelidirler. Liselerde zararlı alışkanlıklar ve şiddeti önlemeye yönelik öğrencileri bilgilendirme, ortaokullarda öğrencilerin davranışlarını düzeltmeye yönelik faaliyetler, ilkokullarda ise aileye yönelik etkinlikler yapılmaktadır. Okul müdürlerinin

istenmeyen davranışlar ile baş etmek için en çok uyguladıkları yöntemler; okuldan uzaklaştırma, dersten sonra okulda bekletme, sorumluluk verme, maddi zarar varsa ödetme, rehberlik servisi ile görüşme, uyarı verme ve başka okula gönderme olarak tespit etmişlerdir (akt, Öz, 2018).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi, geçerlik ve güvenirlik ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yapılmıştır. Durum çalışması nitel araştırmalarda oldukça yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Yin'e (1984) göre durum çalışması, güncel bir olgunun kendi gerçek yaşam çerçevesinin içerisinde çalışan görgün bir araştırma yöntemi olmaktadır (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 290). Durum çalışmasının amacı, belli bir durum hakkındaki sonuçların ortaya konulmasıdır. Nitel durum çalışmasındaki en belirgin özellik; bir veya birkaç durumu derinliğine araştırıyor olmasıdır. Söz konusu çalışma yöntemi kapsamında, bir durum hakkında elde edilmiş olan neticelerin benzeri durumların anlaşılabilmesine dönük olarak örnekleri ve deneyimleri oluşturması beklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 77).

3.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim yılında Denizli ili Merkezefendi, Pamukkale ve Çardak ilçelerinde görev yapan öğretmenler ve okul yöneticileri oluşturmaktadır. Anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere farklı düzeydeki 10 okul yöneticisi ve 10 öğretmenin görüşüne başvurulmuştur.

Tablo 3.1. Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

	Özellikler	f
Cinsiyet	Erkek	11
	Kadın	9
Yaş	21-28	1
	29-36	3
	37-43	12
	44+	4
Kıdem	5-10	-
	6-10	2
	11-20	15
	20+	3

(devamı arkadadır)

Tablo 3.1. *Katılımcılara Ait Demografik Özellikler (devamı)*

Görev	Yönetici	10
	Öğretmen	10
Eğitim Düzeyi	Lisans	18
	Yüksek Lisans	2
	Doktora	-
Fakülte	Eğitim Fakültesi	15
	Fen Edebiyat Fakültesi	2
	Mesleki Eğitim Fakültesi	2
	Diğer	1
Okul Türü	Anaokulu	3
	İlkokul	11
	Ortaokul	2
	Lise	4

Tablo 3.1.' e göre, katılımcıların 11'i erkek, 9'u kadından oluşmaktadır. Katılımcılardan 21-28 yaş aralığında 1 kişi, 29-36 yaş aralığında 3 kişi, 37-43 yaş aralığında 12 kişi ve 44+ yaşlarda olan ise 4 kişi bulunmaktadır. Katılımcıların kıdemine bakıldığında 6-10 yıl aralığında 2 kişi, 11-20 yıl aralığında 15 kişi, 20+ yılda ise 3 kişi olduğu gözlenmektedir. Katılımcı grubuna bakıldığında büyük çoğunluğun kıdem olarak tecrübeli eğitimcilerden oluştuğu gözlenmektedir. Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında 18 kişinin lisans, 2 kişinin ise yüksek lisans mezunu olduğu ve yüksek lisans mezunu olan kişilerin ise yönetici olduğu gözlenmektedir. Mezun olunan fakültele bakıldığında 15 kişinin Eğitim Fakültesi mezunu, 2 kişinin Fen Edebiyat Fakültesi, 2 kişinin Mesleki Eğitim Fakültesi mezunu ve 1 kişinin de diğer üniversitelerden mezun olduğu gözlenmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların 3'ü anaokulu, 10'u ilkokul, 3'ü ortaokul ve 4'ü lise düzeyinde görev yapmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümünde öğretmenlere ve okul yöneticilerine ait cinsiyet, yaş, kıdem, çalıştığı kademe, öğrenim düzeyi, branş ve kariyer durumları gibi genel bilgilerin bulunduğu "Kişisel Bilgiler Formu" kullanılmıştır. İkinci bölümde görüşme yönteminin uygulanacağı, araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan açık uçlu soruların bulunduğu "Görüşme Soruları Formu" kullanılmıştır. Görüşmelerde kullanılan sorular uzmanların görüşlerine ve literatürdeki kaynaklara dayanılarak hazırlanmıştır. Görüşmelerde kullanılan soruların içeriklerinin

araştırma amacıyla uyumlu olmasının sağlanabilmesi açısından, uzman görüşü alınmıştır. Sorular basitten karmaşığa, birbirini tekrar etmeyecek, araştırmacıyı yönlendirmeyecek ve araştırmanın hedefine tam anlamıyla ulaşmak adına yönetici ve öğretmen için ayrı olacak şekilde hazırlanmıştır.

Araştırmada kullanılan görüşme soruları şu şekilde hazırlanmıştır:

1. Sınıfınızda ve okulunuzda görülen istenmeyen davranışlar nelerdir?
2. İstenmeyen davranışların oluşumunda etkili olan faktörler sizce nelerdir?
 - a. Aile
 - b. Program
 - c. Öğretmenin mesleki bilgisi
 - d. Okulun çevresi, lokasyonu
 - e. Öğrenci
 - f. Teknolojinin olumsuz kullanımı
3. İstenmeyen davranışlar sınıf ve okul ortamını nasıl etkiliyor?
 - a. Öğrenciyi nasıl etkiler?
 - b. Öğretmeni nasıl etkiler?
 - c. Okulun imaj ve olanaklarını nasıl etkiler?
 - d. Aileyi nasıl etkiler?
4. Peki istenmeyen davranışlara yönelik okul yönetiminin yaptığı çalışmalar nelerdir?
 - a. Önleme için neler yapıyor?
 - b. Müdahale için neler yapıyor?
5. Sizce istenmeyen davranışlara yönelik okul yönetiminin tavrı ve politikaları ne olmalıdır? Sizin bu konudaki beklentileriniz nelerdir?

3.4. Verilerin Analizi

Veriler, betimsel analiz ile yorumlanmıştır. Görüşme soruları ile elde edilen veriler analiz edilerek öncelikle kodlar çıkartılmış ve araştırmanın alt problemleri doğrultusunda temalar altında toplanarak tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın yorumlanmasında öğretmenler için Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö10; yöneticiler için ise Y1, Y2, Y3, ..., Y10 adlandırmaları kullanılmıştır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlilik

Nitel araştırmada iç geçerliği (inandırıcılık) sağlamak için uzman incelemesi ve katılımcı teyidi, dış geçerliği (genelleme, aktarılabirlik) sağlamak için amaçlı betimleme

ve amaçlı örnekleme; iç güvenilirlik (tutarlık) için tutarlık incelemesi, dış güvenilirlik (teyit edilebilirlik) sağlamak için ise, teyit incelemesi yöntemleri kullanılmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.265-272).

10 yönetici ve 20 öğretmenle yapılması planlanan çalışma teorik veya veri doygunluğu sebebiyle 10 yönetici ve 10 öğretmenle tamamlanmıştır. Teorik doygunluk veri toplama sürecinde ulaşılan doyum düzeyidir. Teorik veya veri doygunluğu veri toplama sürecinde elde edilen verilerin marjinal yani ilave faydasının olmadığı noktayı ifade eder (Charmaz 2015). Teorik doygunluk düzeyine ulaşıldıktan sonra elde edilen ilave verilerin araştırmada problemin çözümüne herhangi bir katkısının olmadığı kod, kategori ve tema üretme yeteneğinin olmadığı bir aşamadır. Teorik doygunluk aynı zamanda örneklemin yeterliliğinin de ölçütü anlamına gelir (Tutar, 2022).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, istenmeyen davranışların yönetiminde okul yönetiminin rolünü belirlemeye yönelik alt problemlere ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilmektedir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre sınıfta ve okullarda görülen istenmeyen davranışlar nelerdir?” şeklinde belirlenmişti. Bu problemin çözümüne yönelik görüşmelerden elde edilen kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.1. *İstenmeyen Davranışlar*

<i>Tema</i>	<i>Kod</i>	<i>Öğretmen</i> <i>f</i>	<i>Yönetici</i> <i>f</i>
İstenmeyen davranışlar	Küfür, kötü söz	4	3
	Kurallara uymama	5	2
	Akran zorbalığı	3	1
	Kavg	1	2
	Arkadaşlarını rahatsız etme	2	1
	Öfke kontrolü		1
	Davranış bozuklukları		3
	Saygısızlık/Nezaketsizlik	1	1
	Eşyalara zarar verme	1	
	Ahlaki kurallara uymama	1	1
	Söz dinlememe	1	1
	Gürültü yapma/Bağırma	2	
	Yalan	2	
	Çeteleşme		1
	Alay etme	1	
	İletişim eksikliği		1
	Araç gereç eksikliği		1
	Uyum problemleri		1
	Çalma		1
	Sorumsuzluk		1

Tablo 4.1.’de katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde en fazla görülen istenmeyen davranışlar, kurallara uymama, küfür, akran zorbalığı ve kavgadır. Bunun yanı sıra görülen diğer istenmeyen davranışlar ise ahlaki kurallara uymama, söz dinlememe, yalan, davranış bozuklukları, saygısızlık, eşyalara zarar verme, gürültü yapma, çeteleşme,

bağırma, alay etme, nezaketsizlik, iletişim eksikliği, öfke kontrolü sorunu, araç gereç eksikliği, uyum problemleri, sorumluluklarını yerine getirmeme, çalma davranışlarıdır.

Öğretmen ve yöneticilerden bazıları konuyla alakalı olarak şunları ifade etmiştir.

Yalan, kötü söz, küfür, kurallara uymama ve akran zorbalığıdır (Ö9).

Söz dinlememe, yalan söyleme, saldırganlık, yeme problemleri, dağınıklık, sorumluluklarını yerine getirmeme, savurganlık, kıskançlık, inatçılık, utangaçlık, hırsızlık, sinirlilik, çalma, küfür, tükürme, arkadaşlarıyla kavga etmektir (Y10).

Sebepsiz kavgalar, paylaşamama, oyun kuramama, oyunun kurallarına uymak istemeyip bireysel kurallar oluşturma çabası, küfür, kötü söz, alay etme, bağırma en sık gördüğüm istenmeyen davranışlardır (Ö1).

Buradan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin ortak kurallara uymakta zorlandıkları, daha bireysel hareket etme isteğinde oldukları ve en ufak olayda şiddete eğilim gösterdikleri ifade edilebilir.

Çocukların birbirine olan zorbalıkları ve tahammülsüz olmaları en sık gördüğüm davranışlardır (Ö4).

Öğrenciler arasındaki iletişim eksikliği, öğretmen veli iletişim eksiklikleri, öğrencilerin davranış bozukluklarıdır (Y7).

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

İkinci alt problem “Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre, istenmeyen davranışların nedenleri nelerdir?” şeklinde belirlenmişti. Bu problemin çözümüne yönelik yönetici ve öğretmen görüşmelerinden elde edilen kodlar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4.2. *İstenmeyen Davranışların Nedenleri*

<i>Tema</i>	<i>Alt tema</i>	<i>Kodlar</i>	<i>Öğretmen f</i>	<i>Yönetici f</i>
İstenmeyen davranışların nedenleri	Okul kaynaklı	Kalabalık sınıflar		1
		Disiplin mekanizması	1	
		Çevre	3	2
		Program	1	1
	Öğretmen kaynaklı	Kendini geliştirmemesi		2
		Sınıf yönetimi		2
		Öğretmenin mesleki bilgisi		1
	Veli kaynaklı	Parçalanmış aile	1	
		Aile tutumu	7	6
		Empati eksikliği	1	
Eğitim düzeyi			1	

(devamı arkadadır)

Tablo 4.2. *İstenmeyen Davranışların Nedenleri (devamı)*

	Yanlış rol model		1
Öğrenci kaynaklı	Sosyal medya	4	2
	Arkadaşlık ilişkileri	2	3
	Ergenlik	1	1
	Yaş farkları	1	
	İletişim becerisi eksikliği	2	1
	Sosyal Öğrenme	1	

Tablo 4.2. incelendiğinde öğretmen ve yöneticilerin büyük çoğunluğu istenmeyen davranışların oluşumunda aile tutumunun etkili olduğunu düşünmektedir. Diğer bir önemli etkenin ise sosyal medya olduğu düşünülmektedir.

Konu ile ilgili yönetici ve öğretmenlerin bazılarının görüşleri ise şöyledir:

İstenmeyen davranışların çoğu aile tutumu, medya ve sosyal medya, arkadaşlık ilişkileri, okulun bulunduğu çevrenin sosyo ekonomik özellikleri ve bazen de öğretmenlerin müdahalede geç ve yetersiz kalmasından kaynaklanıyor (Ö2).

Öğrenciler üzerindeki aile baskısı, öğrencilerin ergenlik döneminde olması, öğrenciler arasındaki yaş farkları, öğrencilere kötü örnek olunan bir çevrede bulunmaları etkili olur (Ö4).

Sosyal medya, ailelerin çocuklarıyla olan iletişim bozukluğu, ailelerin örnek olamaması, okuldaki disiplin mekanizmalarının düzgün işleyememesi etkilidir (Ö9).

Ailenin kötü örnek olması, ders saatinin ilkökul seviyesi için uzun olması, olumsuz davranışların görülme olasılığını artırıyor. Öğretmenin kendini geliştirmemesi, yetersiz olması da etkiler. Ayrıca diğer öğrencilerin sergilediği olumsuz davranış örnek alma, öğrencinin kendisini ve diğer olumsuz davranış gösteren öğrenciyi etiketlemesi de etkilidir (Y2).

En önemli faktör ailedir. Özellikle ev içinde sıkıntının mevcut olması çocukta çoğunlukla davranış problemlerine yol açmaktadır. Ayrıca yanlış rol model olunması da sebeptir. Bunun yanında diğer öğrencilerden de yanlış davranışlar edinebilir (Y5).

İstenmeyen davranış ortaya koyan bireylerin büyük çoğunluğu düzenli bir aile hayatına sahip olmamaktadır. Özellikle parçalanmış aile, anne baba dışında akraba ve yakınlarının yanında büyüme, anne veya babasını kaybetme, anne baba tutarsızlıkları, evde kural koyamama, aile bireylerinin olumsuz rol model olması, kardeşler arası olumsuz ilişkiler gibi durumlarla karşı karşıya kalarak yetişen çocukların büyük çoğunluğunda, ruhsal problemler ortaya çıkmakta ve bu durum da istenmeyen davranışlarla okul ortamına yansımaktadır.

Bazı ailelerde şiddet çocuğu disipline sokma yöntemi olarak kullanılmaktadır. Bu şekilde büyütülen çocuklar da şiddeti çözüm üretmede normal bir yol olarak gördüğü için günlük hayatında kişiler arası bir problemle karşılaştığında, şiddet uygulamaktan

çekinmemektedirler. Ayrıca aile ortamında ihmal ve istismara uğrayan çocuklar yaşadıkları ağır süreçleri atlatmakta zorluk yaşayarak okul ortamında istenmeyen davranışlar gerçekleştirebilirler.

İstenmeyen davranışların oluşumundaki en önemli diğer etken sosyal medyadır. Toplumda sosyal medyayı nasıl kullanacakları konusunda doğru yönlendirmeler yapılamadan, çok hızlı ve kontrolsüzce kullanımı yayılmıştır. Bu durumdan en fazla olumsuz etkilenen birey grubu çocuklar olmuştur. Gelişimleri gereği gördüklerinden hızlı bir şekilde etkilenme ve davranışı sorgulamadan örnek alma potansiyeline sahip çocuklar, görmeleri ve bilmeleri henüz erken olan, gelişimlerine uygun olmayan bir çok farklı olay ve durumdan yanlış zamanda haberdar olmuşlardır. Yaşları gereği maruz kaldıkları bu süreci sağlıklı bir şekilde yorumlayarak hayatlarına aktaramadıklarından, bu süreçler istenmeyen davranış olarak okul ve topluma yansımaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışmanın üçüncü alt problemi ise “Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre istenmeyen davranışlar sınıf ve okul ortamını nasıl etkiler?” şeklinde belirlenmişti. Bu problemin çözümüne yönelik görüşmelerden elde edilen kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.3. *İstenmeyen Davranışların Etkileri*

<i>Tema</i>	<i>Alt tema</i>	<i>Kodlar</i>	<i>Öğretmen f</i>	<i>Yönetici f</i>
İstenmeyen davranışların etkileri	Sınıf ortamına	Düzenin bozulması	6	2
		Azalan öğretmen motivasyonu	3	3
		Sınıf kurallarına uymama	1	
		Stres oluşturma		1
	Öğrenciye	Azalan öğrenci motivasyonu	3	3
		Azalan akademik başarı	2	1
		Aileye olumsuz etki	2	3
	Okul ortamına	İmaj ve olanaklara olumsuz etki	1	5
		Kazalar	1	1
		Okul iklimine olumsuz etki		1
Zararlı alışkanlıklarda yayılma			1	
		Yeniliklerin engellenmesi		1

Tablo 4.3.'e bakıldığında istenmeyen davranışların etkileri olarak en fazla sınıf düzeninin bozulması ve öğretmenin motivasyonunun düşmesi olduğu gözlenmektedir. Yöneticiler açısından bakıldığında ise en fazla okulun imajı ve olanakları olumsuz etkilenmektedir.

Konuyla alakalı olarak öğretmen ve yönetici görüşlerinden bazıları ise şöyledir:

Öğrenci açısından olumsuz davranış edinmesine sebep olabilir. Zorbalıkla karşılaşmasına sebep olabilir. Ayrıca psikolojik ve duygusal anlamda olumsuz etkilenebilir. Öğretmen açısından eğitimin veriminin düşmesine sebep olur. Motivasyon düşüklüğü yaşanabilir. Okul açısından ise okulun imajını olumsuz etkiler. Okul içerisinde sürekli kargaşa olur ve şiddet olayları yaşanabilir. Zamanla okulun öğrenci sayısı düşer (Y10).

Öğretmenin motivasyonunu etkiliyor, azaltıyor. İstenmeyen davranışların fazla olması öğrencileri başarılı buldukları, imajını iyi buldukları okullara göndermelerine neden olabiliyor. İstenmeyen davranışların çok olması durumunda velilerin çocuklarına daha fazla vakit ayırması gerekir. Bu durum olmadığında okul idaresinin aldığı ve alacağı önlemler çocuk ile velinin arasını açabiliyor ya da okul yönetimi ile aile arasında sıkıntı oluşabiliyor (Y9).

Sınıf kurallarına uyma konusunda öğrenciler zorluk yaşıyor. Her dersin başlangıcında bir kavga çözmek zorunda kalınıyor. Grup oyunlarını oynamakta zorlanıyorlar. Sürekli bir etkinliği tamamlamak için yardım almak durumunda kalıyorlar. Karşılaştıkları sorunları çözmek için çaba sarf etmiyorlar ders ve etkinliğin düzenini bozuyorlar (Ö1).

İstenmeyen davranışlar öğretmenin bir rol model olarak etkisini kaybetmesine, doğal olarak da öğrencilerin gözünde daha etkisiz kalmasına ya da otoriter bir figür olarak daha baskın davranmasına neden oluyor. Aile içindeki düzeni de (sorumluluklarını yerine getirme, büyüklerine saygı vb.) olumsuz etkileyen istenmeyen davranışlar, zamanında ve doğru şekilde müdahale edilmediğinde öğrencinin karakterini belirlemeye, sonuç olarak da toplumun olumsuz etkilenmesine neden oluyor. Özellikle sosyal medyanın etkisiyle bir bakıma "teşvik edilen" bu davranışlar daha hızlı yayılarak normalleşmeye başlıyor. Okul içinde ise istenmeyen davranış sergilendiği alt sınıf öğrencilerce görülen ve herhangi bir yaptırımla karşılaşmayan üst sınıftaki öğrencilerin, bir sorun oluşmadığını düşünmesine sebep olarak okul kültürünün bozulmasına neden olur (Ö2).

Öğrenciyi okuldan soğutuyor, öğretmeni isteksizleştiriyor, okulun imajını olumsuz etkiliyor, aileyi ise endişeli hale getiriyor (Y1).

Olumsuz etkiliyor okulun toplum içerisindeki imajını zedeliyor ve öğrencilerin okulda güvensiz hissetmelerine sebep oluyor (Y6).

İstenmeyen davranışlar sınıf ve okul ortamında negatif bir atmosfer oluşturuyor. Sınıfta bir öğrenci bile istenmeyen davranışlar sergilediğinde sınıf düzeni bozulmakta hem öğrenci hem de öğretmeni olumsuz bir şekilde etkilemektedir. İstenmeyen davranışlara sahip öğrencilerin olumsuz etkilemesinin yanı sıra sınıfta bulunan diğer öğrencilerin de olumsuz bu davranışlara şahit olmaları, buna maruz kalmaları sınıf içi örnek davranışları ve akademik başarı durumunu da etkilemektedir. Öğretmen tüm deneyimlerini ortaya koyduğu halde istenmeyen davranışların, problemlerin, ortadan kaldırılması konusunda başarısız kalıyorsa kendini yetersiz hissedebilir ve mesleki deformasyona uğrayabilir. ... İstenmeyen davranışların aileyi etkileme oranı ailenin konumuna, yaşantı tarzına, önemseydiği değerlere göre değişir. Bu olaylar kimi aileyi derinden etkilerken kimi aileyi de rahatsız etmez. Özellikle ailenin çevrede bıraktığı izlenimi bile etkiler (Ö3).

Öğretmen, eğitim ve öğretimin kaliteli bir şekilde ortaya konmasında en büyük role sahip bireydir. Öğretmenin ders ve okul ortamında motivasyonunun yüksek olması derse rehberlik edecek kişi olması bakımından büyük önem taşır. Dersine istekli ve hazırlıklı giren bir öğretmen öğrencileriyle aktif bir şekilde dersini işleyerek onlardan dönüt almak ister.

Olumlu dönütler, öğrencinin dersi sevmesi ve derse katılımı, öğretmenin daha büyük bir istekle çalışmasını sağlar. Ders sırasında olumsuz davranışların sürekli tekrar etmesi, dersin düzeninin bozulması, derse karşı ilginin azalıp dikkatlerin dağılması, büyük bir emek ve istekle hazırlanan öğretmenin çalışma motivasyonunu düşürür. Motivasyonu düşük bir öğretmen tükenmişlik ve çaresizlik hissiyle, öğrenciyle kurduğu olumlu duygusal bağı ve çalışma isteğini zamanla devam ettirmekte zorlanacağı için eğitimden beklenen verim alınmaz.

Okulun imajı, o okula öğrencisini gönderecek veli için önemli bir kriterdir. Sürekli okulun, istenmeyen davranışlardan dolayı olaylı bir yer olarak anılması, güvensizlik oluşturacağı için velilerin tercih emekten uzaklaşacağı bir yer olmaya başlayacaktır. Zamanla akademik başarıya ve huzurlu bir okul ortamına önem veren ilgili aileler tarafından tercih edilmediği için okulun başarı oranı düşecek ve imajı zedelenecektir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Dördüncü alt problem, “Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre istenmeyen davranışlara yönelik okul yönetiminin yaptığı çalışmalar nelerdir?” olarak ifade edilmişti. Öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen kodlar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4.4. *İstenmeyen Davranışlara Yönelik Okul Yönetiminin Yaptığı Çalışmalar*

<i>Tema</i>	<i>Kodlar</i>	<i>Öğretmen</i> <i>f</i>	<i>Yönetici</i> <i>f</i>
okul yönetiminin yaptığı çalışmalar	Veli ile işbirliği	5	7
	Rehberlik	4	5
	İletişim	3	6
	Disiplin kurulu	1	2
	Ödüllendirme	1	1
	Öğretmenin yaklaşımını düzenleme	1	
	Uzmana yönlendirme	1	
	Değerler konulu projeler		1
	Sanatsal ve sportif faaliyetlere yönlendirme		1
	Öğretmen-öğrenci-veli eğitimleri		1

Tablo 4.4. incelendiğinde öğretmen ve yönetici görüşlerine göre okul yönetiminin istenmeyen davranışları önlemeye yönelik yaptığı çalışmalar en fazla veli ile iş birliği

yapmaktır. Ardından yapılan en önemli çalışmalar ise rehberlik hizmetlerini aktif hale getirmek ve öğrenci ile birebir konuşmak olmuştur.

Konuyla ilgili olarak bazı öğretmen ve yöneticilerimizin ise görüşleri şu şekildedir:

İstenmeyen davranışları önlemek için okulumuzda sık sık sportif ve sanatsal etkinlikler yapılıyor öğrenciler okulun kuralları ve yönetmelikler hakkında bilgilendiriliyor. İstenmeyen davranış oluştuğunda çocuk uyarılıyor. Daha sonraki aşamada sözleşme, veli sözleşmesi imzalanıyor (Y9).

İstenmeyen davranışların önlenmesi amacıyla zaman zaman okul rehber öğretmeni veya sınıf şube rehber öğretmenleri tarafından bilgilendirme çalışmaları yapılmakta, istenmeyen davranışların gerçekleşmesi sonrasında ise öğrenci davranışlarını değerlendirme kurulu tarafından gerekli yaptırımlar uygulanmaktadır(Ö2).

İlkokulda okul yönetiminin çok fazla yaptırımı olmuyor(Ö1).

Önleme amacıyla doğru iletişim kurma çalışmaları yapar. Örnek davranışları pekiştirir, takdir eder. Müdahale için çocuk ve aile ile iletişim kurar (Y2).

Örnek öğrenci, ayın öğrencisi gibi ödüllendirmeler yapılabilir. İstenmeyen davranışların kötü sonuçlarının öğrenciye açıklanması gerekir(Ö9).

Okul yönetiminin yaptığı çalışmalar rehberlik faaliyetlerini yürütmektir. Velilerle olan paylaşımlar ve öğrencinin problem davranışlarına yönelik odaklanmaları sonucunda olumlu sonuçlar alınmaktadır. Önlemek için; sınıf öğretmenin yaklaşımı olumlu davranışları teşvik edici şekilde olmalıdır. Ayrıca okul rehberlik faaliyetlerinin düzenli olarak yürütülmesi gerekir (Ö3).

Yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak istenmeyen davranışların yönetiminde en büyük rolün aile ile iş birliği yapmak olduğu görülmektedir. Birey dünyaya geldiği ilk andan toplumun en küçük parçası olan okul ortamına girene dek ailesi ile sürekli etkileşim halindedir. Davranışlarının büyük bir bölümü aile ile şekillendiğinden istenmeyen davranışların önlenmesinde ailenin desteği olmadan sorunları aşmak mümkün değildir. Birçok aile yaşadığı problemlerden veya farkında olmadan çocuğa olan davranış şekillerinden çocuğu etkilemektedir. Bazen de çok düzgün ve sağlıklı bir aile ortamında yetişmesine rağmen çevresindeki farklı unsurlardan etkilenecek istenmeyen davranışlar sergileyen çocuklar olabilmektedir. Her ne nedenle olursa olsun ortaya çıkan sorunlar, aile ile iş birliği kurulduğunda kısa zamanda çözüme kavuşacaktır. Burada önemli olan, aileyi iş birliğine davet ederken aileye karşı suçlayıcı bir tavır takınmak yerine çözüm odaklı bir anlayış sergilemektir.

Bunun yanı sıra rehberliğin çok büyük bir role sahip olduğu görülmektedir. Rehberlik hizmetleri sayesinde çocuk istenmeyen davranışlar göstermesine sebep olan kaynakların neler olduğunu tanıyıp anlamlandırmış olur. Bunlar bazen ailesi veya bulunduğu çevreden, bazen de yaşadığı ve atlatamadığı olayların bıraktığı etkilerden ortaya çıkabilmektedir. Rehberlik hizmetleri ise yaşadığı duygu durumunu doğru yorumlayarak çocuğun sağlıklı bir birey olarak yaşamına devam etmesine katkı sağlar. Ruh sağlığı düzelen

çocukta istenmeyen davranışların gözlenme oranı azalarak zamanla kaybolmaya başlayabilir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Beşinci alt problem ‘‘Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre öğretmenlerin okul yöneticilerinden, okul yöneticilerinin ise bir üst yönetimden istenmeyen davranışların önlenmesindeki beklentileri nelerdir?’’ şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik öğretmen ve yönetici görüşleri kodlarla aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4.5.İstenmeyen Davranışların Önlenmesinde Yönetimden Beklentiler

Tema	Kodlar	Öğretmen	Yönetici
		<i>f</i>	<i>f</i>
Yönetimden beklentiler	Eğitim	4	2
	Veli İş birliği	2	1
	Rehberlik	2	1
	Resmi kurallar ve yaptırımlar	2	1
	Okul içi etkinlik ve kurslar	2	1
	Değerlerle ilgili projeler	2	1
	Caydırıcı cezalar	2	1
	Okul mevcutlarını düzenleme		2
	Öğrenciyle iletişim	1	
	Adalet	1	1
	Destek		1

Tablo 4.5.’e göre öğretmen ve yönetici görüşlerine bakıldığında yönetiminden en fazla eğitim desteği beklenmektedir. Özellikle öğretmenlerin öğrenci-veli-öğretmen bilinçlenmesine önem verdikleri gözlenmektedir. Toplu bir şekilde bilinçlenmenin istenmeyen davranışları önlemede etkili olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında veli ile iş birliği, rehberlik, gerekli olduğu noktada caydırıcı yaptırımları uygulamaya koymanın etkili olacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin beden ve ruh sağlıklarını geliştirecek, yetenekleri doğrultusunda yönlendirilecekleri kurslar ve etkinlikler, onların zamanlarını olumlu etkinliklerle geçirmelerini sağlayacağı için istenmeyen davranışların oluşumunu engelleyebilir.

Bununla ilgili olarak yönetici ve öğretmenlerden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Rehberlik aracılığı ile eğitimler düzenlenebilir, öğrencilerin yaş ve yeteneklerine uygun okul içi kurslar açılabilir (Ö7).

Değerler eğitiminin yıl içerisinde yayılarak ders konularının içinde işlenmesi gerekiyor(Y6).

Okul yönetimi aileyi okula çağırıp yapılması gerekenleri, çözüm yollarını, velilere anlatmalı ve onları ikna etme yolunda daha etkili olmalıdır. Idarenin elinde aileye karşı yaptırım uygulayacak resmi yollar olmalıdır (Ö1).

İstenmeyen davranışlar konusunda okul yönetimi yapıcı ve adaletli davranmalıdır. Öncelikle bu davranışların neden yanlış olduğu öğrenciye anlatılmalı, tekrar etmesi durumunda uygun bir yaptırım uygulanmalıdır (Ö2).

Sınıf mevcutları azaltılarak her öğrencinin psikolojik ve gelişimsel ihtiyaçları daha verimli karşılanacaktır(Y5).

Okul yönetimi olarak sportif ve sanatsal, kültürel etkinlikler planlanıyor. Beklentimiz rehberlik servisi olmayan okullara haftada en az bir gün rehber öğretmen gelmeli, okulun ve öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarına göre plan oluşturulmalı ve rehber öğretmen tarafından uygulanmalıdır(Y9).

İstenmeyen davranışlara yönelik okul yönetiminin rolü ilgisiz olmamalıdır. Öğretmene, öğrenciye bu konuda yardımcı olarak yükünü hafifletmelidir. Okul yönetimi özellikle ahlak ve manevi konuları önemseyip bununla ilgili çalışmalar yapmalıdır (Ö3).

BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde; istenmeyen davranışların yönetiminde okul yönetiminin rolünü belirlemek amacıyla; istenmeyen davranışlar, nedenleri, etkileri ve önlenmesine yönelik yapılan bu araştırmadan ortaya çıkan sonuçlara, tartışmalara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç ve Tartışma

Özellikle teknolojinin hayatımızın her alanında hızlı bir şekilde yer almasıyla paralel olarak artan istenmeyen davranışlar, öğretmeni, öğrenciyi, akademik başarıyı, okul ortamı ve güvenliğini etkilediği için araştırma; bu davranışların nedeninin anlaşılıp çözüm üretmede, okul yönetiminin hangi çalışmaları yürüttüğü ve yönetimlerce yapılması gereken çalışmalarla ilgili sunduğu veriler açısından önem arz etmektedir.

Araştırmada elde edilen verilerden yola çıkıldığında öğretmen ve yöneticilere göre en fazla görülen istenmeyen davranışların kurallara uymama, küfür, akran zorbalığı ve kavga olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin ortaya çıkardığı istenmeyen davranışların oluşumunda öğrencinin kişilik özellikleri, yetiştiği ortam, teknolojiyi kullanma şeklinin yanı sıra sınıf ortamının da büyük etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Sınıfta düşüncelerini özgürce ifade edemediği, öğrenme ortamında kullanılan yöntem ve teknikler, öğretmen ve akranlarıyla kurduğu iletişim, sınıfın fiziki yapısı, etkilendiği çevre gibi etkenler davranışlarının şekillenmesinde rol oynayabilir. Bu nedenle, öğrenci davranışlarında etkili olan değişkenlerin doğru çözümlenmesi gerekmektedir (Öztürk ve Arkadaşları,2006)

Araştırma sonucunda istenmeyen davranışların oluşumunda en fazla aile tutumu ve sosyal medyanın etken olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katkı sunanların görüşleri incelendiğinde aile içi sıkıntıları olan, ailede kuralları belirlenmeyen, anne ve baba tutumları tutarlı olmayan, aile baskısı olan, ailede örnek davranışlar edinemeyen ya da kötü davranışlarıyla örnek olan ailelerde yetişen çocukların daha fazla istenmeyen davranışlar ortaya koydukları tespit edilmiştir. Ayrıca doğru ve yanlış ayırt edemeyecek yaş grubunda olan çocukların, sosyal medyada gördükleri yaşlarına uygun olmayan içeriklerden esinlenerek okul ortamına taşıdıkları istenmeyen davranışlar giderek artış göstermiştir.

İstenmeyen davranışların sınıf ve okul ortamını nasıl etkilediği ile ilgili öğretmen görüşlerine bakıldığında en fazla dersin düzeninin bozulduğu ve öğretmenin motivasyonunun düştüğü belirtilmiştir. Yöneticilere göre ise istenmeyen davranışlardan en

fazla okulun imaj ve olanakları etkilenmektedir. Sınıfta disiplin sağlanamamasının sebeplerinden biri sınıf ve okul kurallarının önceden ve öğrencilerle birlikte belirlenmemiş olmasıdır. Sınıf içi kuralların bir kısmı, öğrenci katılımı ile belirlenebilir, daha sonra da bu kurallara da tüm sınıf üyelerinin uyması beklenir (Başar, 2001). Kurallar öğrenci ile belirlenip, koyulan kuralların sebepleri açıklandığında öğrenci kuralı benimser.

Öğretmenler, istenmeyen davranışların yönetiminde okul yönetiminin en önemli rollerinin öğrencileri olumsuz davranışlardan uzak tutmak ve yeteneklerini keşfetmelerine fırsat vermek adına kurslar düzenlemek; veliler, öğretmenler ve öğrenciler için doğru tutum geliştirmeleri amacıyla eğitim düzenlemek, rehberlik hizmetlerini planlamak, disiplin mekanizmasını doğru yönlendirmek, veli ile iş birliği yapmak olduğunu belirtmişlerdir. Okul yönetiminin vazifesi, okulu önceden belirlediği hedeflere ulaştırmaktır. Okulu kendisinden beklenen amaçlara uygun olarak yönlendirmesi, elindeki madde ve insan kaynaklarını en üst seviyede verimli bir şekilde yönetmesiyle mümkündür. Bu süreci iyi bir biçimde yönetebilmesi için ise eğitim alması gerekmektedir. Akademik bilgilerini en doğru şekilde eyleme geçirmesi için hem eğitim yönetimi hem de davranış bilimlerinde kendini geliştirmelidir. Böyle bir okul yöneticisi, problemleri deneme ve yanılma yöntemi yerine, bilim yoluyla çözmeyi seçecek ve başaracaktır (Bursalıoğlu, 1998, s.6).

Öğretmenlerin istenmeyen davranışların yönetiminde okul yönetiminden beklentileri ise, önleme amaçlı öğrenci, veli ve öğretmenlere eğitimler vererek bilinç kazandırmak, rehberlik servisini aktif kılmak, veli ile iş birliği yapmak ve müdahale amaçlı yönetmeliklerde belirtilen yaptırımları adaletli bir şekilde uygulamalarıdır. Okul yönetiminin bir üst yönetimden beklentileri ise öğrenci sayılarını bina kapasitesine göre düzenlemeleri, her okulda rehberlik servisi oluşturmaları ve okul yönetimince yapılan uygulamalar ve adaletli bir şekilde verilen kararlarda okul yönetimine destek olmalarıdır.

Rehberlik, öğrencinin gerek kişiliğinden kaynaklanan gerekse çevresiyle etkileşimi sonucu ortaya çıkan ve çözmekte başarısızlığa uğradığı sorunlarını tanımasına, çözümünü için en uygun kararlar almasına, bunları uygulamasına yardım etmektir. Doğruyu bulmak, doğru kararlar vermek çocuğun görevidir. Rehber öğretmenin görevi ise onun sağlıklı düşünebilecek, doğru kararlar verebilecek yetiler kazanmasına yardım etmektir (Alıcıgüzel, 1998, s.285). Rehberlik, kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirme için uzman kişilerce bireye verilen psikolojik yardımdır (Kepçeoğlu, 1999, s.13).

5.2 Öneriler

Sonuçlardan yola çıkıldığında aşağıdaki öneriler sıralanabilir:

- Sınıf ortamının hem fiziki uygunluğu sağlanmalı hem de program içerik olarak, öğrencinin aktif bir şekilde derse katılabileceği şekilde düzenlenebilir. Böylece öğrencinin ders sırasında sıkılmasından kaynaklı istenmeyen davranışlar ortadan kaldırılabilir.
- Öğretmenin sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirlemesi, demokratik bir ortam oluşturması ve istenmeyen bir davranış sergilendiğinde uygulayacağı yaptırımlarda öğrencilerle belirlediği ve önceden haberdar oldukları kurallara göre hareket etmesi, adaletli davranması, istenmeyen davranışların görülme olasılığını azaltabilir.
- Okul yönetimi ve öğretmen, aile ile iş birliği içinde hareket ettiğinde sorunların çözüme kavuşması daha kolay olabilir.
- İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasındaki en önemli etkenlerden birinin sosyal medya olması sebebiyle okul yönetimi tarafından öğrenci ve velilerin sosyal medyayı olumlu anlamda kullanabilmeleri amacıyla eğitimler verilebilir. Ayrıca şiddet, öfke kontrolü, dijital bağımlılık gibi konularda bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Okul yönetimi, öğretmenlere ise ders programlarını sıkıcılıktan uzak içeriklerle zenginleştirebilecekleri, istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarında nasıl davranacakları ile ilgili farklı eğitimlere katılacakları fırsatlar sunabilir.
- Rehberlik servisi çok önemli bir role sahiptir. Bu nedenle her okulda öğrenci sayı sınırı baz alınmaksızın rehberlik servisi oluşturulabilir, tüm öğrencilerin sağlıklı kişilik gelişimine destek olunabilir. Özellikle istenmeyen davranışların oluşumunda önemli etkiye sahip dezavantajlı çocuklara bu yolla düzenli bir şekilde ulaşılması, istenmeyen davranışların önlenmesinde faydalı olabilir.
- Okul yönetimi tarafından öğrencilerin boş vakitlerini daha verimli geçirmelerini sağlamak, beden ve ruh sağlıklarını geliştirmek ve yeteneklerini keşfetmelerinin yolunu açmak amacıyla okul ortamında çeşitli kurs ve etkinlikler planlanabilir.
- Öğretmenin çaresiz hissettiği durumlarda okul yönetimi desteğini hissettirebilir, çözüm üretme konusunda öğretmen ile fikir alışverişi yaparak ortak karar alabilir, öğretmene yardımcı olabilir.
- Okul yönetiminin, yönetmelikler tarafından belirlenen disiplin uygulamalarını adaletli bir şekilde hayata geçirmesi, davranışların tekrar yaşanmasının önüne geçebilir.

- Sınıf ve okul mevcutları dersin verimli işlenişi ve bina kapasitesi düşünülerek düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. ve Çetin, M. Ö. (2006). *Eğitim ve Öğretim Ortamında Disiplin Nedir?*. (2. Baskı).Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Adler, A. (2005). *Sorunlu Okul Çocuğu*. Çev: Kamuran ŞİPAL.(3.baskı). Cem Yayınevi, İstanbul.
- Ahmet, A. (2019). *Sınıf yönetiminde sınıf içi disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda yönetici ve öğretmen görüşleri*. Yüksek lisans Tezi. T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Akar N. (2006). *Ortaöğretim Kurumlarında Karşılaşılan Disiplin Sorunları ve Eğitim Yöneticilerinin Çözüm Yaklaşımları*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli
- Alicığüzel, İ. (1998). *Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Aydın, P. İ. (2001). *Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*, Ankara: Pegem A Yayınları.
- Başar, H. (2003). *Sınıf yönetimi* (10.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başaran, İ. E.(1996). *Eğitim Yönetimi*, Yargıcı Matbaası, Ankara.
- Bursalıoğlu, Z. (1998). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Pegem Özel Eğitim Hizmetleri, Ankara
- Büyükkaragöz S., Çivi C. (1996). *Genel Öğretim Metotları*, Öz Eğitim Yayını, İstanbul.
- Büyüksarı A. (2015). *Okul Yöneticilerinin Disiplin Yaklaşımları* .Yüksek Lisans Tezi. Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Charmaz, K. (2015). Gömülü teori yapılandırması. Hoş,R.(Çev.) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çamdibi K. (2023) *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarına Yönelik Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- Çerçi, H.Y. (2009) *Devlet Okullarında Görevli Öğretmenlerin Disiplin Yaklaşımları* .Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Dönmez, B. (2008). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegema.

- Elma, C. (2014). *Sınıfı İstenmeyen Davranışlar ve Yönetimi*. T. Argon & Ş. Sezgin Nartgün (Eds.), Sınıf yönetimi içinde (s. 219-251). Ankara: Maya Akademi.
- Erden, M., (2005). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Gökhan, S. (2007). *İlköğretim Okullarında Uygulanan Disiplin Uygulamaları ve Veli Beklentileri Üzerine Nitel Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Ilgar, L. (2005). *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*, Beta Basım Dağıtım, İstanbul
- Kapucuoğlu Tolunay, A. (2008). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220994)
- Karaboğa, Y. (2014). *Yönetici ve Öğretmenlerin Ortaöğretim Okullarındaki Disiplin Sorunlarına İlişkin Görüşler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Karahancı, E. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin Düşük Düzeyde İstenmeyen Davranışlarına Yönelik Tepkilerinin Nitel Bir Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kepçeoğlu M. (1999). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Okutan, M., Aksoy, N., Özden, Y., Ekici, G., Kısaç, İ., Ergün, M., & ark. (2017). *Sınıf yönetimi*. E.Karip (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Öğülmüş, S. (2006). *Okullarda Şiddet ve Alınabilecek Önlemler*. Eğitime Bakış, 2(7), 16-24.
- Öz Y. (2018) *İlkokul Ortaokul ve Lisede Matematik Derslerinde Karşılaşılan İstenmeyen Davranışlar ve Öğretmenlerin Bu Davranışlarla Baş Etme Stratejileri- Erzurum Merkez Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Özcan, H. Ö. (2008). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okuldaki Disiplin Yaklaşımları*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul

- Özdemir, M., Kayabaşı, Y., Güçlü, N., Öztemel, K., Tertemiz, N. I., Yüksel, G., & ark. (2017). *Sınıf yönetimi*. G.Yüksel ve S.B. Filiz (Eds.). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, S., Yüksel, G., Gelişli, Y., Özdemir, İ. E., Erişen, Y., Filiz, S. B., & ark. (2017). *Sınıf yönetimi*. M.Ç.Özdemir (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk A. (2016). *Okul Yöneticilerinin Bakış Açısından İlköğretim Kurumlarında Karşılaşılan Disiplin Sorunlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep
- Öztürk, A., Şentürk İ., Girmen P. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Gösterdikleri Tepkiler*, Sosyal Bilimler Dergisi, 15, K T M Ü Yayınları: 69, Süreli Yayınlar Dizisi: 20 Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, (<http://www.manas.kg/pdf/sbdpdf15/Makaleler/19.pdf>, Erişim Tarihi:14.05.2007)
- Taymaz, A. H. (1995). *Okul Yönetimi*, Üçüncü Baskı, Ankara,
- Tosun, E. (2001). *Kriz Yönetimi Üzerine Bir Araştırma*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt:5
- Turan A. (2019) *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler* .Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin
- Tutar H. (2022) *Nitel Araştırmalarda Geçerlik ve Güvenirlik: Bir Model Önerisi*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22, 2 ,117-140.
- Tutkun, Ö. F. (2003). Sınıfta yerleşim düzeni. Z. Kaya (Ed.), Sınıf yönetimi içinde (s. 160-175). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Türnüklü, A. (2006). *Onarıcı Disiplin*. Ekinoks Yayınları, Ankara
- Uysal, G. (1991). *Orta Öğretim Kurumlarında Disiplin Yönetmeliği Hükümlerine Göre Disiplin Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Ünal A. (2022). *Eğitim Kurumlarında Karşılaşılan İstenmeyen Davranışların İncelenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara
- Ünal, S., & Ada, S. (2003). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Matbaa Birimi.
- Yalçınkaya, M. ve Küçükkaragöz, H. (2006). Sınıfta disiplin kurallarını belirleme ve uygulaması. M. Yılman (Ed.), Sınıf yönetimi içinde (s.101-130). Ankara: Nobel.

- Yegin, A. (2007), *Meslek Lisesi Öğrencilerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarda Yönetici ve Öğretmenlerin Etkileri* (Yüksek Lisans Tezi) Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından Sınıf İçi Disiplini Sağlamada Kullandıkları Ödül ve Ceza Yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yüksel, A. (2005). *İlköğretim 1. kademe 1. 2. ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem ve Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 190140)

EKLER

- EK.1. Anket Uygulama İzni
- EK. 2. Gönüllü Katılım Formu
- EK. 3. Kişisel Bilgi Formu
- EK. 4. Görüşme Soruları Öğretmen
- EK. 5. Görüşme Soruları Yönetici

EK.1. Anket Uygulama İzni

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-88519989
Konu : Anket Uygulama İzni

31/10/2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 13.10.2023 tarihli ve 433997 sayılı yazısı.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Sevda ÖZHAN, "İstenmeyen Davranışların Yönetiminde Okul Yönetiminin Rolü" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli ili Çardak, Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bulunan okullarda görev yapan yöneticilere ve öğretmenlere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2023/2024 eğitim-öğretim yılı içinde denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgili genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Başvuru Taahhütnamesi"nin 16. Maddesi gereği **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüze uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Dr. Emre ÇALIŞKAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
31/10/2023
Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

Ek:

1-Anket Formları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : M.Akif Ersoy Mah.29 Ekim Bulv.No:174/1
Merkezefendi/DENİZLİ
İnternet Adresi: http://denizli.meb.gov.tr
E-Posta: ab20@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Hüseyin ERKOÇ-V.H.K.İ.
Telefon No : 0 (258) 234 20 95
Faks : 0 (258)234 20 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorum.meb.gov.tr> adresinden 2e90-e803-3522-9888-62e3 kodu ile teyit edilebilir.

EK. 2. Gönüllü Katılım Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 00.10.2023-E.432962

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın Katılımcımız;

Katılacağınız bu çalışma, "İstenmeyen Davranışların Yönetiminde Okul Yönetiminin Rolü" adıyla Pamukkale Üniversitesi Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans öğrencisi Sevda ÖZHAN tarafından Eylül-Aralık 2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: İstenmeyen davranışların yönetiminde okul yönetiminin rolünün belirlenmesidir.

Araştırmanın Nedeni: Bilimsel araştırma Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Denizli ili Merkezefendi, Pamukkale ve Çardak ilçelerindeki farklı düzeydeki okullar. 3236

Araştırma Uygulaması: Anket Görüşme

Gözlem

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı :Sevda ÖZHAN

İletişim Bilgileri :0 505 537 26 78

:sevdaozkan83@hotmail.com

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

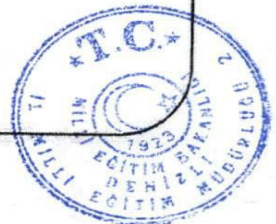
..../..../.....

İsim Soyisim

İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

EK. 3. Kişisel Bilgi Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 00.10.2023-E.432962

KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE GÖRÜŞME SORULARI

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN YÖNETİMİNDE OKUL YÖNETİMİNİN ROLÜNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK GÖRÜŞME SORULARI

Değerli eğitimciler,

Bu Kişisel Bilgi Formu ve açık uçlu görüşme soruları, Denizli İli Pamukkale, Merkezefendi ve Çardak İlçelerinde farklı düzeylerdeki okullarda görev yapan yöneticiler ve öğretmenlerin okullardaki istenmeyen davranışların yönetiminde okul yönetiminin rolüne ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Görüşmeden elde edilen veriler toplu olarak değerlendirilecek ve sadece çalışma amacına uygun olarak kullanılacaktır. Bu nedenle kişisel bilgi formuna isminizi yazmanıza gerek yoktur. Görüşme sorularına içtenlikle vereceğiniz cevaplar araştırmanın amacına ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

İlgi ve katkılarınız için teşekkür eder, saygılar dilerim.

Sevda ÖZHAN

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencisi

1: Cinsiyetiniz

1. Erkek 2. Kadın

2: Yaşınız

1. 21-28 2. 29-36 3. 37-43 4. 44+

3: Mesleki Kıdeminiz

1. 1-5 2. 6-10 3. 11-20 4. 20+

4: Göreviniz

Yönetici (Müdür, Müdür Yardımcısı veya Müdür Vekili) Öğretmen

5: Eğitim Düzeyiniz

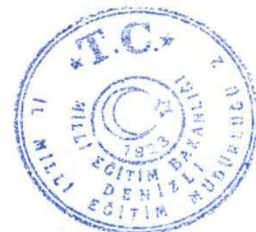
1. Lisans 2. Yüksek Lisans 3. Doktora

6: Mezun Olduğunuz Fakülte

1. Eğitim Fakültesi 2. Fen- Edebiyat Fakültesi
3. Mesleki Eğitim Fakültesi 4. Diğer

7. Çalıştığınız Okulun Türü

1. Anaokulu 2. İlkokul 3. Ortaokul 4. Lise

EK. 4. Görüşme Soruları Öğretmen

Evrak Tarih ve Sayısı: 00.10.2023-E.432962

GÖRÜŞME SORULARI FORMU ÖĞRETMEN

- 1.Sınıfınızda ve okulunuzda görülen istenmeyen davranışlar nelerdir?
- 2.İstenmeyen davranışların oluşumunda etkili olan faktörler sizce nelerdir?
 - *Aile
 - *Program
 - *Öğretmenin mesleki bilgisi
 - *Okulun çevresi, lokasyonu
 - *Öğrenci
- 3.İstenmeyen davranışlar sınıf ve okul ortamını nasıl etkiliyor?

10.201.1.83
3236
12.10.2023

 - *Öğrenciyi nasıl etkiler?
 - *Öğretmeni nasıl etkiler?
 - *Okulun imaj ve olanaklarını nasıl etkiler?
 - *Aileyi nasıl etkiler?
- 4.Peki istenmeyen davranışlara yönelik okul yönetiminin yaptığı çalışmalar nelerdir?
 - *Önleme için neler yapılıyor?
 - *Müdahale için neler yapılıyor?
- 5.Sizce istenmeyen davranışlara yönelik okul yönetiminin tavrı ve politikaları ne olmalıdır? Sizin bu konudaki beklentileriniz nelerdir?

EK. 5. Görüşme Soruları Yönetici

·Evrak Tarih ve Sayısı: 00.10.2023-E.432962

GÖRÜŞME SORULARI FORMU YÖNETİCİ

- 1.Okulunuzda görülen istenmeyen davranışlar nelerdir?
- 2.İstenmeyen davranışların oluşumunda etkili olan faktörler sizce nelerdir?
 - *Aile
 - *Program
 - *Öğretmenin mesleki bilgisi
 - *Okulun çevresi, lokasyonu
 - *Öğrenci
- 3.İstenmeyen davranışlar okul ortamını nasıl etkiliyor?
10.201-1.83
3236
12.10.2023
 - *Öğrenciyi nasıl etkiler?
 - *Öğretmeni nasıl etkiler?
 - *Okulun imaj ve olanaklarını nasıl etkiler?
 - *Aileyi nasıl etkiler?
- 4.Peki istenmeyen davranışlara yönelik okul yönetiminin yaptığı çalışmalar nelerdir?
 - *Önleme için neler yapılıyor?
 - *Müdahale için neler yapılıyor?
- 5.Sizce yönetimin tavrı ve politikaları ne olmalıdır? Sizin bu konudaki beklentileriniz nelerdir?

